

Микола Слюсаревський
Світлана Чуніхіна
Людмила Черниш

ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНА СИТУАЦІЯ В УКРАЇНІ

Інформаційний бюлетень
(вересень 2024 р.)

**Інститут соціальної та політичної психології НАПН України
Асоціація політичних психологів України**

**Микола Слюсаревський, Світлана Чуніхіна,
Людмила Черниш**

**ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНА СИТУАЦІЯ
В УКРАЇНІ**

**Інформаційний бюлетень
(вересень 2024 р.)**

Київ 2024

Рекомендовано до друку вченою радою Інституту соціальної та політичної психології НАПН України,
протокол № 12/24 від 28 листопада 2024 року

Рецензенти:

*В. О. Васютинський, доктор психологічних наук, професор;
О. О. Сердюк, кандидат соціологічних наук, доцент*

- С 49 **Слюсаревський М., Чуніхіна С., Черниш Л.**
Громадсько-політична ситуація в Україні [Електронний ресурс] : інформаційний бюлетень (вересень 2024 р.) / Микола Слюсаревський, Світлана Чуніхіна, Людмила Черниш ; Інститут соціальної та політичної психології НАПН України, Асоціація політичних психологів України. – Кропивницький : Імекс -ЛТД, 2024. – 34 с.

ISBN 978-966-189-723-5

Бюлетень підготовлено за даними всеукраїнського опитування, проведеного Інститутом соціальної та політичної психології НАПН України спільно з Асоціацією політичних психологів України 17–28 вересня 2024 року. Опитування є черговим етапом здійснюваного впродовж багатьох років моніторингу стану суспільної свідомості в Україні. Отримані дані в міру можливості порівнюються з результатами попередніх опитувань.

Для науковців, працівників ЗМІ, представників громадськості.

Адреса: 04070, м. Київ, вул. Андріївська, 15; тел. (044) 425-24-08;
факс (044) 425-45-56; e-mail: info@ispp.org.ua; <https://ispp.org.ua>

*При використанні матеріалів дослідження посилання на організацію,
що його провели, обов'язкове*

© Інститут соціальної та політичної психології
НАПН України, 2024

© Асоціація політичних психологів України, 2024

З М І С Т

Попередні зауваження	4–4
Ключові висновки	5–8
1. Особливості будови символічного простору української державності в суспільній свідомості	9–21
2. Питання війни і миру, національної безпеки	22–27
3. Ставлення до проблем ментального здоров'я та психологічної просвіти.....	28–33

ПОПЕРЕДНІ ЗАУВАЖЕННЯ

Масове опитування громадян, результати якого подаються нижче, проведено Інститутом соціальної та політичної психології НАПН України спільно з Асоціацією політичних психологів України 17–28 вересня 2024 року за вибіркою, що репрезентує доросле населення України віком від 18 років і старше. Опитування проводилося методом особистого інтерв'ю віч-на-віч за місцем проживання респондентів. Опитано 1157 респондентів у всіх регіонах України за винятком тимчасово окупованих територій. Похибка вибірки становить 3,2%.

Для аналізу регіональних особливостей використано умовний поділ України на такі макрорегіони:

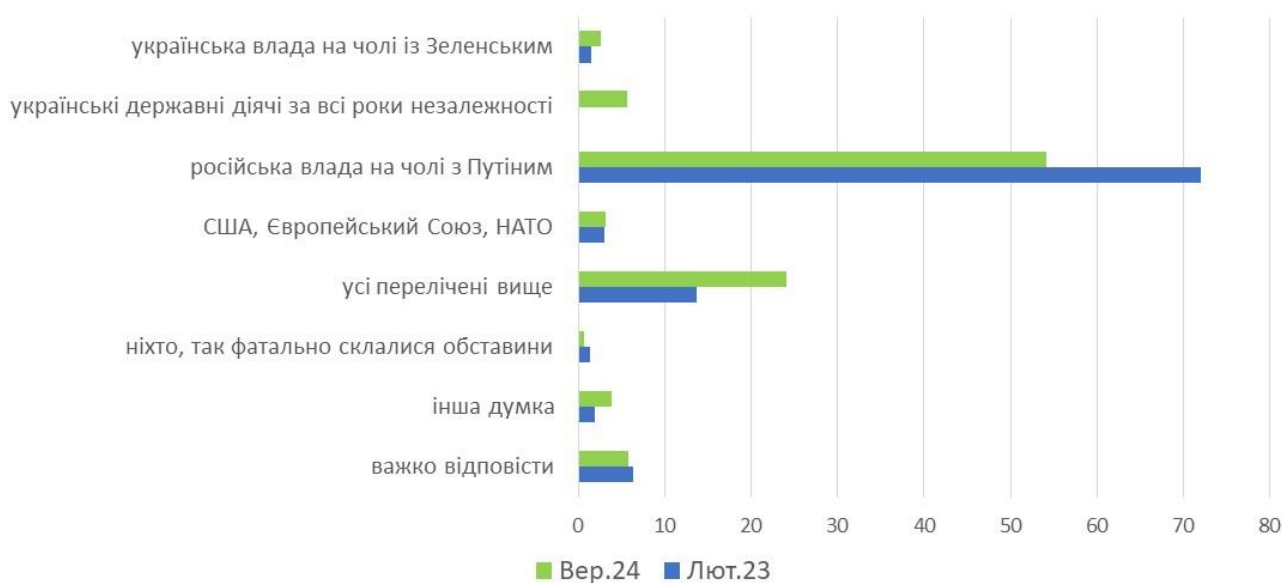
- **Західний** (Волинська, Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Рівненська, Тернопільська, Чернівецька області);
- **Центральний** (Вінницька, Житомирська, Київська, Кіровоградська, Полтавська, Сумська, Хмельницька, Черкаська, Чернігівська області, м. Київ);
- **Східний** (Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Харківська області);
- **Південний** (Миколаївська, Одеська, Херсонська області).

Результати опитування в міру можливості порівнюються з попередніми “зрізами” відповідних моніторингових циклів.

КЛЮЧОВІ ВИСНОВКИ

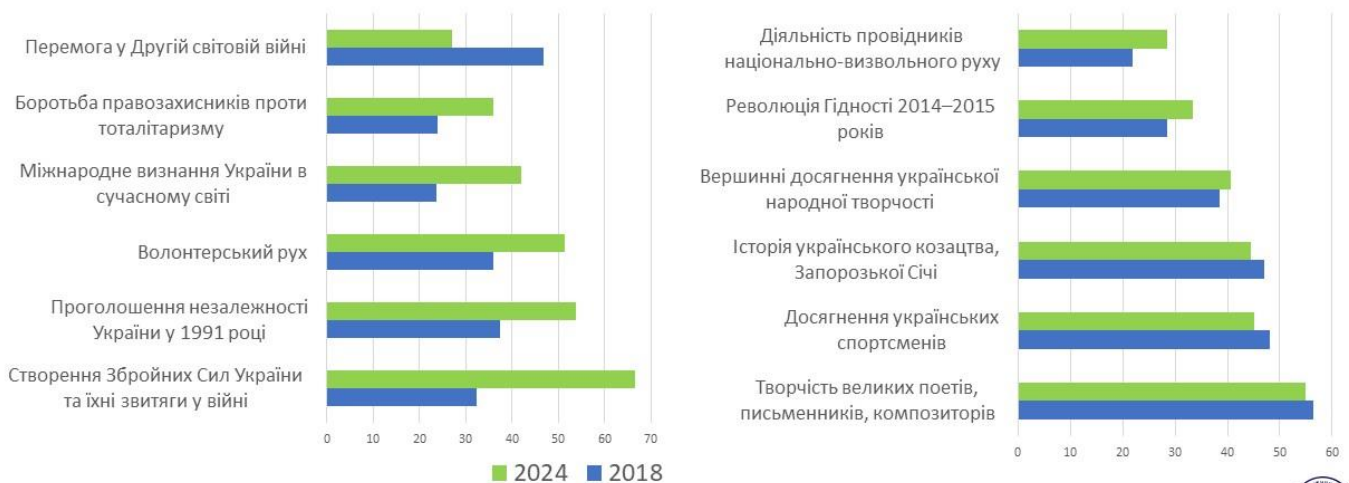
1. Найбільш помітні зміни, що відбулися в громадській думці протягом важкого з погляду воєнної ситуації 2023 року, стосуються уявлень про відповідальність політичних акторів за розв’язану війну та очікувань щодо контурів майбутнього миру. У суспільстві зростає частка громадян, які покладають провину за війну на всі сторони конфлікту (Росію, Україну, Захід), тоді як частка тих, хто винуватить виключно російську владу на чолі з Путіним, зменшилася із 72% у лютому 2023 р. до 54,1% у вересні 2024 р. Поменшала також частка громадян, які, коли говорити про мирну угоду, погодилися б лише на повну і безумовну капітуляцію країни-агресора, виплату нею компенсацій та репарацій за завдану шкоду в повному обсязі, – із 42% у минулому вересні до 31,9% на цей час. Загалом можна сказати, що з питань, які стосуються війни – її початку, перебігу і можливого завершення, – громадська думка змінюється досить динамічно.

“Хто, на Вашу думку, найбільше винен у тому, що відбулося повномасштабне вторгнення російських військ в Україну?”, у %

2. Найбільшим здобутком українського народу, який є предметом національної гордості, більшість респондентів (66,6%) вважають Збройні сили України та їхні звитяги в російсько-українській війні. Це максимальний показник за всю історію спостережень. Загалом громадяни все більше пишаються подіями та особистостями, які уособлюють спротив і суб'єктність українського народу: боротьбою українських правозахисників радянської доби, провідників національно-визвольного руху, УПА, волонтерським рухом, міжнародним визнанням України у світі. Понад 14% вважають здобутком українського народу, яким варто пишатися, обрання В. Зеленського Президентом України.

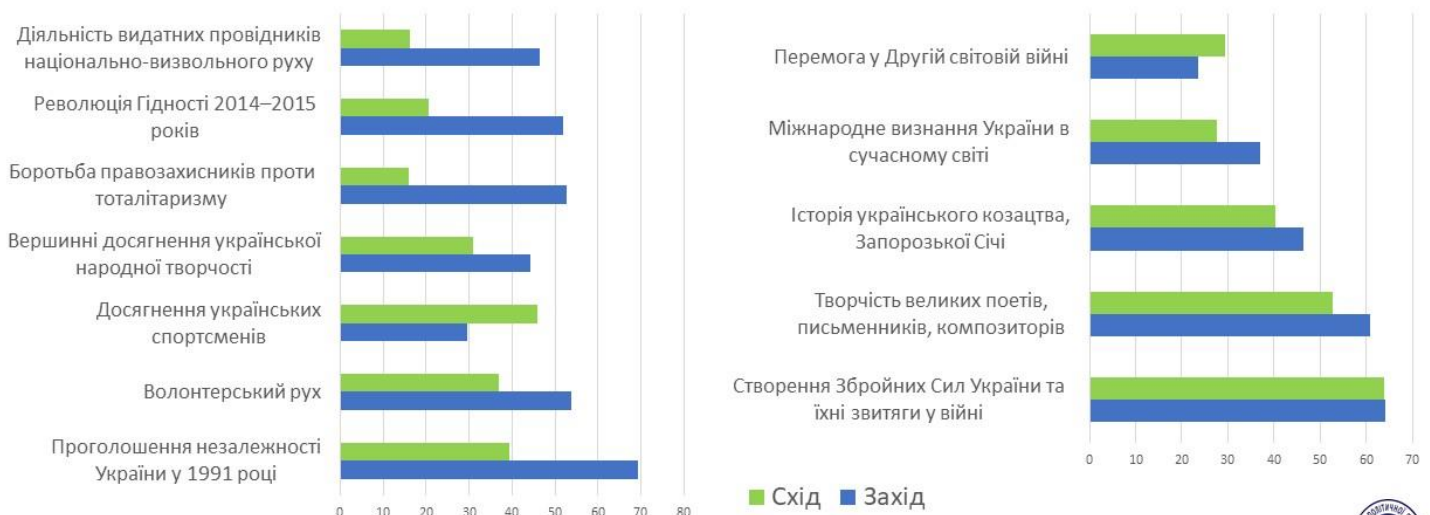
“Які здобутки українського народу, на Вашу думку, найбільше заслуговують сьогодні бути предметом його національної гордості?” (у %)

3. Війна істотно змінила регіональний ландшафт думок. Чіткого поділу на Схід і Захід більше немає, як і немає консолідованої позиції того, що в російській пропаганді називали «південно-східною» частиною України. Нині регіональні відмінності в громадській думці мають більш складну і плинну конфігурацію. Почасти це пов'язано з інтенсивними міграційними процесами всередині України, почасти – із сутнісною зміною поглядів мешканців колиш

проросійськи налаштованих областей України на долю власної держави і відносини з державою-агресором. Мешканці різних регіонів нині по-різному конструюють національний наратив, однак процес трансформування національної свідомості ще не завершений. У регіональному контексті можна говорити про більш радикально налаштованих з багатьох питань мешканців Півдня чи Заходу і більш поміркованих мешканців Центру України.

Здобутки українського народу, які найбільше заслуговують сьогодні бути предметом його національної гордості: СХІД-ЗАХІД

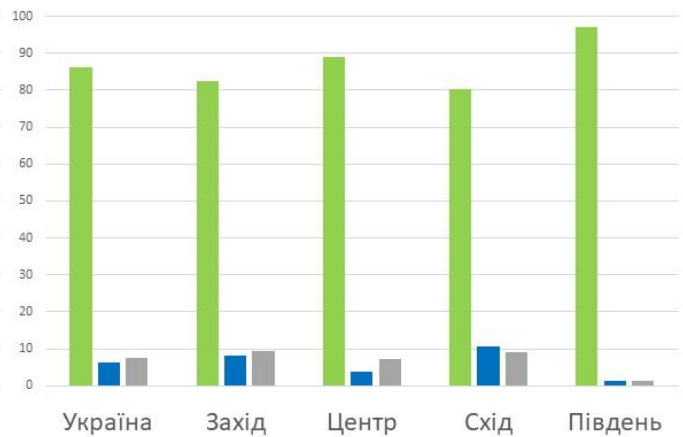
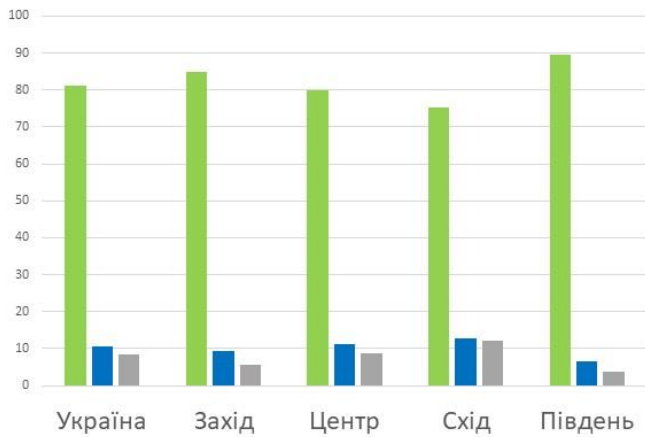

4. Під впливом подій війни в Україні змінюється культура ставлення до ментального здоров'я. З одного боку, є значний ризик стигматизації людей з досвідом участі в бойових діях, за ознакою ментального здоров'я. Понад 86% респондентів вважають, що всім таким військовим потрібна спеціалізована психологічна допомога. З іншого боку, дається взнаки загальна пильність громадян щодо впливу війни на психологічний стан населення (понад 80% опитаних вбачають у своєму найближчому оточенні ознаки погіршення ментального здоров'я). Нині суспільство є консолідованим у думці, що під час війни не варто нехтувати ментальним здоров'ям, хоч є й важливіші справи. Такої позиції дотримуються близько 64% опитаних.

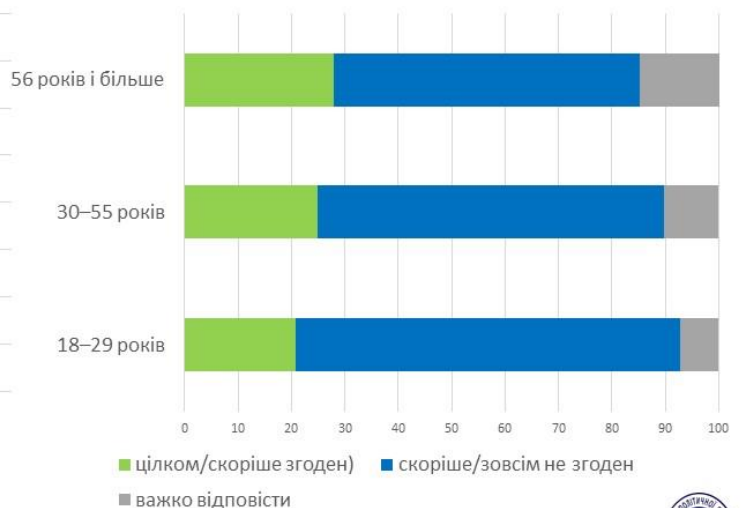
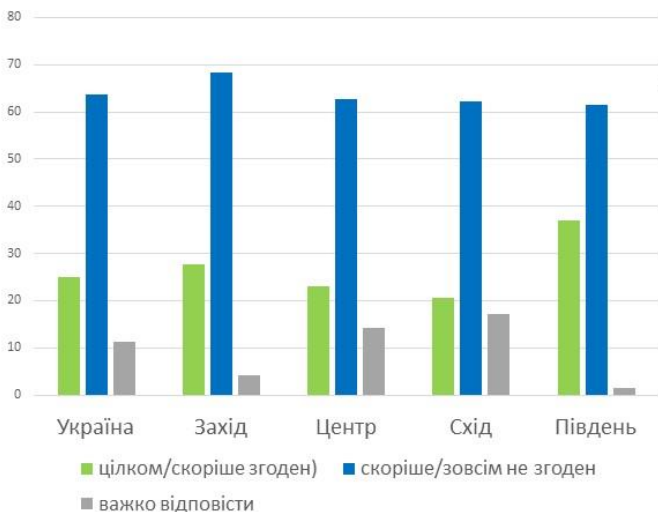

Відколи розпочалося повномасштабне російське вторгнення, ментальне здоров'я моїх близьких і знайомих значно погіршилося (у %)

Усім військовим, які брали участь у бойових діях, потрібна спеціалізована психологічна допомога (у %)

Під час війни не варто думати про ментальне здоров'я, є важливіші справи (у %)

1. ОСОБЛИВОСТІ БУДОВИ СИМВОЛІЧНОГО ПРОСТОРУ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ В СУСПІЛЬНІЙ СВІДОМОСТІ

Розподіл відповідей на запитання *“Чи підтверджуєте Ви прийнятий у 1991 році Акт проголошення незалежності України?”* (у %)

	Вересень 2014 р.	Вересень 2015 р.	Вересень 2016 р.	Вересень 2017 р.	Вересень 2018 р.	Вересень 2019 р.	Вересень 2020 р.	Серпень 2021 р.	Вересень 2023 р.	Вересень 2024 р.
так	92,4	91,0	92,1	93,1	92,6	95,9	95,3	94,0	97,7	97,2
ні	7,6	9,0	7,9	6,9	7,4	4,1	4,7	6,0	2,3	2,8

Довідково. Згідно з даними ЦВК 1 грудня 1991 р. на аналогічне запитання всеукраїнського референдуму відповіли “так” понад 90% його учасників, проте вони становили лише 76,03% усіх громадян, що досягли 18-річного віку. Тому саме з останньою, а не першою цифрою правомірно порівнювати відповідні результати всеукраїнських опитувань дорослого населення.

У регіональному розрізі:

Західний макрорегіон

	Вересень 2014 р.	Вересень 2015 р.	Вересень 2016 р.	Вересень 2017 р.	Вересень 2018 р.	Вересень 2019 р.	Вересень 2019 р.	Серпень 2021 р.	Вересень 2023 р.	Вересень 2024 р.
так	97,7	97,8	96,2	95,8	92,2	99,1	99,6	98,1	100,0	98,9
ні	2,3	2,2	3,8	4,2	7,8	0,9	0,4	1,9	0,0	1,1

Центральний макрорегіон

	Вересень 2014 р.	Вересень 2015 р.	Вересень 2016 р.	Вересень 2017 р.	Вересень 2018 р.	Вересень 2019 р.	Вересень 2019 р.	Серпень 2021 р.	Вересень 2023 р.	Вересень 2024 р.
так	95,1	92,1	91,9	90,6	93,9	95,8	93,8	95,2	98,0	99,6
ні	4,9	7,9	8,1	9,4	6,1	4,2	6,2	4,8	2,0	0,4

Східний макрорегіон

	Вересень 2014 р.	Вересень 2015 р.	Вересень 2016 р.	Вересень 2017 р.	Вересень 2018 р.	Вересень 2019 р.	Вересень 2019 р.	Серпень 2021 р.	Вересень 2023 р.	Вересень 2024 р.
так	85,5	88,9	93,1	90,9	94,3	94,1	93,2	91,3	96,7	95,9
ні	14,5	11,1	6,9	9,1	5,7	5,9	6,8	8,7	3,3	4,1

Південний макрорегіон

	Вересень 2014 р.	Вересень 2015 р.	Вересень 2016 р.	Вересень 2017 р.	Вересень 2018 р.	Вересень 2019 р.	Вересень 2019 р.	Серпень 2021 р.	Вересень 2023 р.	Вересень 2024 р.
так	96,6	78,8	82,0	96,9	85,2	95,2	97,1	88,8	94,1	88,9
ні	3,4	21,2	18,0	3,1	14,8	4,8	2,9	11,2	5,9	11,1

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
так	98,3	98,2	95,5
ні	1,7	1,8	4,5

Розподіл відповідей на запитання **“Чи є, на Вашу думку, сьогодні Україна справді незалежною державою?”** (у %)

	Вересень 2013 р.	Вересень 2014 р.	Вересень 2015 р.	Вересень 2016 р.	Вересень 2017 р.	Вересень 2018 р.	Вересень 2019 р.	Вересень 2020 р.	Серпень 2021 р.	Вересень 2023 р.	Вересень 2024 р.
так	45,2	44,1	35,3	43,0	36,6	29,9	34,7	30,5	33,8	44,1	41,7
ні	39,8	35,0	50,0	38,6	42,6	49,6	40,8	47,5	43,3	28,4	39,3
важко відповісти	15,0	20,8	14,7	18,4	20,7	20,4	24,6	22,0	22,9	27,5	19,1

У регіональному розрізі:

Західний макрорегіон

	Вересень 2013 р.	Вересень 2014 р.	Вересень 2015 р.	Вересень 2016 р.	Вересень 2017 р.	Вересень 2018 р.	Вересень 2019 р.	Вересень 2020 р.	Серпень 2021 р.	Вересень 2023 р.	Вересень 2024 р.
так	37,9	59,2	58,8	39,0	34,9	34,2	38,6	36,2	38,3	66,2	51,1
ні	41,8	23,9	25,5	39,2	30,1	39,8	29,2	37,7	41,4	16,9	29,6
важко відповісти	20,3	16,9	15,7	21,8	34,8	26,0	32,2	26,1	20,3	16,9	19,3

Центральний макрорегіон

	Вересень 2013 р.	Вересень 2014 р.	Вересень 2015 р.	Вересень 2016 р.	Вересень 2017 р.	Вересень 2018 р.	Вересень 2019 р.	Вересень 2020 р.	Серпень 2021 р.	Вересень 2023 р.	Вересень 2024 р.
так	40,2	36,8	33,6	46,4	40,7	36,2	43,7	37,8	39,3	40,3	41,0
ні	39,4	33,8	47,1	33,7	40,1	45,4	34,6	45,0	37,7	25,1	40,5
важко відповісти	20,4	29,4	19,3	20,0	19,2	18,4	21,6	17,2	23,0	34,6	18,5

Східний макрорегіон

	Вересень 2013 р.	Вересень 2014 р.	Вересень 2015 р.	Вересень 2016 р.	Вересень 2017 р.	Вересень 2018 р.	Вересень 2019 р.	Вересень 2020 р.	Серпень 2021 р.	Вересень 2023 р.	Вересень 2024 р.
так	55,3	38,9	24,2	40,8	30,5	21,8	22,8	14,5	23,7	35,0	26,2
ні	35,2	44,2	68,7	41,8	52,0	56,3	54,7	61,8	50,7	38,2	52,1
важко відповісти	9,5	16,9	7,1	17,4	17,5	21,8	22,5	23,7	25,5	26,8	21,7

Південний макрорегіон

	Вересень 2013 р.	Вересень 2014 р.	Вересень 2015 р.	Вересень 2016 р.	Вересень 2017 р.	Вересень 2018 р.	Вересень 2019 р.	Вересень 2020 р.	Серпень 2021 р.	Вересень 2023 р.	Вересень 2024 р.
так	43,2	56,8	22,2	44,9	41,0	20,7	29,5	34,6	31,6	36,8	58,5
ні	48,3	30,1	61,5	45,9	52,4	66,7	43,4	39,7	47,4	37,5	26,7
важко відповісти	8,4	13,1	16,3	9,2	6,6	12,6	27,1	25,7	21,1	25,7	14,8

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
так	47,7	43,7	35,9
ні	33,1	41,1	40,7
важко відповісти	19,2	15,2	23,4

Розподіл відповідей на запитання “А чи вважаєте Ви, що Україна спроможна існувати як справді незалежна держава?” (у %)

	Вересень 2014 р.	Вересень 2015 р.	Вересень 2016 р.	Вересень 2017 р.	Вересень 2018 р.	Вересень 2019 р.	Вересень 2020 р.	Серпень 2021 р.	Вересень 2023 р.	Вересень 2024 р.
так	74,7	73,9	74,2	71,1	71,7	73,2	71,3	70,4	82,9	78,7
ні	11,7	14,4	13,0	13,1	14,0	9,3	11,6	11,7	3,5	7,4
важко відповісти	13,6	11,7	12,8	15,8	14,3	17,4	17,1	17,9	13,6	13,9

У регіональному розрізі:

Західний макрорегіон

	Вересень 2014 р.	Вересень 2015 р.	Вересень 2016 р.	Вересень 2017 р.	Вересень 2018 р.	Вересень 2019 р.	Вересень 2020 р.	Серпень 2021 р.	Вересень 2023 р.	Вересень 2024 р.
так	92,8	84,3	80,2	78,9	75,8	79,0	76,9	80,8	90,6	94,1
ні	2,5	10,5	9,1	8,8	10,0	5,2	8,2	6,9	1,1	1,8
важко відповісти	4,7	5,2	10,8	12,2	14,1	15,9	14,9	12,3	8,3	4,1

Центральний макрорегіон

	Вересень 2014 р.	Вересень 2015 р.	Вересень 2016 р.	Вересень 2017 р.	Вересень 2018 р.	Вересень 2019 р.	Вересень 2020 р.	Серпень 2021 р.	Вересень 2023 р.	Вересень 2024 р.
так	74,7	75,5	75,6	74,4	72,9	75,8	75,9	75,1	78,6	72,6
ні	9,4	11,6	12,8	11,5	13,8	9,7	10,9	12,7	3,9	6,7
важко відповісти	15,8	12,9	11,6	14,1	13,3	14,5	13,3	12,3	17,5	20,7

Східний макрорегіон

	Вересень 2014 р.	Вересень 2015 р.	Вересень 2016 р.	Вересень 2017 р.	Вересень 2018 р.	Вересень 2019 р.	Вересень 2020 р.	Серпень 2021 р.	Вересень 2023 р.	Вересень 2024 р.
так	62,9	73,2	72,5	66,6	74,0	67,6	63,6	61,8	82,6	75,5
ні	19,3	13,3	10,3	14,8	11,8	11,3	14,2	10,7	3,5	8,3
важко відповісти	17,8	13,6	17,2	18,6	14,2	21,2	22,2	27,5	13,9	16,2

Південний макрорегіон

	Вересень 2014 р.	Вересень 2015 р.	Вересень 2016 р.	Вересень 2017 р.	Вересень 2018 р.	Вересень 2019 р.	Вересень 2020 р.	Серпень 2021 р.	Вересень 2023 р.	Вересень 2024 р.
так	79,5	49,6	62,0	56,4	53,3	69,8	64,0	55,6	83,1	75,4
ні	11,7	34,8	27,7	22,5	28,1	10,1	14,0	20,3	6,6	18,7
важко відповісти	8,8	15,6	10,2	21,1	18,5	20,2	22,1	24,1	10,3	6,0

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
так	80,3	79,7	76,6
ні	5,9	7,1	8,5
важко відповісти	13,8	13,2	14,9

Розподіл відповідей на запитання “Які здобутки українського народу, на Вашу думку, найбільше заслуговують сьогодні бути предметом його національної гордості?”, у %*

	Вересень 2015 р.	Вересень 2018 р.	Вересень 2019 р.	Серпень 2021 р.	Вересень 2023 р.	Вересень 2024 р.
Створення Збройних Сил України та їхні звитяги в російсько-українській війні **	23,4	32,3	34,3	36,4	57,3	66,6
Творчість великих українських поетів, письменників, композиторів та виконавців (Т. Шевченко, Леся Українка, І. Франко, М. Лисенко, С. Крушельницька та ін.)	54,5	56,5	57,8	52,0	40,3	54,9
Проголошення незалежності України у 1991 році	32,7	37,4	39,1	42,8	45,5	53,7
Волонтерський рух	не було у списку	36,0	36,7	33,7	52,4	51,4
Досягнення українських спортсменів	36,9	48,0	47,5	38,8	30,7	45,2
Історія українського козацтва, Запорозької Січі	42,2	47,0	47,8	47,2	37,1	44,5
Міжнародне визнання України в сучасному світі	24,2	23,7	27,3	24,1	43,1	41,9
Вершинні досягнення української народної творчості (думи, пісні, декоративно-вжиткове мистецтво, народна архітектура тощо)	37,7	38,4	42,1	35,3	29,8	40,6
Боротьба українських правозахисників (П. Григоренко, Л. Лук'яненко, М. Руденко, В. Чорновіл та ін.) проти тоталітарного режиму	21,6	24,0	27,6	23,3	24,7	36,0
Революція Гідності 2014–2015 років ***	36,4	28,4	28,3	33,0	33,1	33,4
Діяльність видатних провідників українського національно-визвольного руху (М. Грушевський, В. Винниченко, С. Петлюра та ін.)	17,4	21,9	27,2	24,6	21,9	28,4
Перемога у Другій світовій війні	43,8	46,7	44,5	29,4	21,0	27,1
Історія створення та боротьби УПА (Української повстанської армії)	15,2	16,1	14,9	17,5	21,3	26,6
Помаранчева революція 2004 року	13,2	10,9	13,6	17,6	16,1	19,9
Досягнення вітчизняного ОПК (Оборонно-промислового комплексу)	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	11,7	14,5
Обрання Президентом України Володимира Зеленського	не було у списку	не було у списку	не було у списку	9,1	16,1	14,4
Українська революція 1917–1921 років	6,0	6,9	6,3	9,1	7,6	13,0
Досягнення української космонавтики	17,0	20,6	18,3	17,8	7,0	11,7
Вітчизняна система освіти	6,1	8,2	7,2	12,2	8,4	10,7
Інше	2,7	1,1	1,4	2,4	2,2	3,3
Важко відповісти	6,1	4,0	3,1	4,1	4,8	2,1

Примітки. * Сума перевищує 100%, оскільки респонденти мали можливість обирати кілька варіантів відповіді.

** У 2015–2021 рр. альтернатива наводилась у такій редакції: “Збройні сили України”.

*** У 2023 р. альтернатива наводилась у такій редакції: “Революція Гідності 2013–2014 років та збройна відсіч російській агресії”.

У регіональному розрізі:

	Макрорегіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
Створення Збройних Сил України та їхні звитяги в російсько-українській війні **	64,2	74,1	63,8	51,9
Творчість великих українських поетів, письменників, композиторів та виконавців (Т. Шевченко, Леся Українка, І. Франко, М. Лисенко, С. Крушельницька та ін.)	60,9	54,1	52,8	50,4
Проголошення незалежності України у 1991 році	69,4	54,1	39,3	51,9
Волонтерський рух	53,9	59,3	36,9	50,4
Досягнення українських спортсменів	29,5	49,1	45,9	61,5
Історія українського козацтва, Запорозької Січі	46,5	46,5	40,3	42,2
Міжнародне визнання України в сучасному світі	36,9	49,8	27,6	55,6
Вершинні досягнення української народної творчості (думи, пісні, декоративно-вжиткове мистецтво, народна архітектура тощо)	44,3	46,7	31,0	32,6
Боротьба українських правозахисників (П. Григоренко, Л. Лук'яненко, М. Руденко, В. Чорновіл та ін.) проти тоталітарного режиму	52,8	37,2	15,9	41,5
Революція Гідності 2014–2015 років ***	52,0	34,3	20,7	20,0
Діяльність видатних провідників українського національно-визвольного руху (М. Грушевський, В. Винниченко, С. Петлюра та ін.)	46,5	27,4	16,2	21,5
Перемога у Другій світовій війні	23,6	28,5	29,3	24,4
Історія створення та боротьби УПА (Української повстанської армії)	41,7	30,2	10,3	19,3
Помаранчева революція 2004 року	28,8	24,8	8,6	9,6
Досягнення вітчизняного ОПК (Оборонно-промислового комплексу)	6,6	19,1	19,0	5,2
Обрання Президентом України Володимира Зеленського	11,4	18,5	13,8	8,1
Українська революція 1917–1921 років	13,3	16,3	7,2	13,3
Досягнення української космонавтики	8,1	15,0	11,0	8,9
Вітчизняна система освіти	8,1	15,4	3,8	14,8
Інше	0,4	6,7	1,7	0,7
Важко відповісти	0,0	2,6	3,1	2,2

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
Створення Збройних Сил України та їхні звитяги в російсько-українській війні **	67,5	67,5	65,0
Творчість великих українських поетів, письменників, композиторів та виконавців (Т. Шевченко, Леся Українка, І. Франко, М. Лисенко, С. Крушельницька та ін.)	55,4	52,9	57,0
Проголошення незалежності України у 1991 році	55,4	54,2	52,2
Волонтерський рух	56,7	51,3	48,5
Досягнення українських спортсменів	55,0	45,4	39,2
Історія українського козацтва, Запорозької Січі	45,4	44,2	44,2
Міжнародне визнання України в сучасному світі	48,3	41,2	39,0
Вершинні досягнення української народної творчості (думи, пісні, декоративно-вжиткове мистецтво, народна архітектура тощо)	37,1	40,4	42,8
Боротьба українських правозахисників (П. Григоренко, Л. Лук'яненко, М. Руденко, В. Чорновіл та ін.) проти тоталітарного режиму	37,5	35,7	35,5
Революція Гідності 2014–2015 років ***	33,3	35,7	30,7
Діяльність видатних провідників українського національно-визвольного руху (М. Грушевський, В. Винниченко, С. Петлюра та ін.)	31,3	27,0	28,4
Перемога у Другій світовій війні	19,6	24,5	34,3
Історія створення та боротьби УПА (Української повстанської армії)	29,2	28,2	23,4
Помаранчева революція 2004 року	21,7	18,7	20,3
Досягнення вітчизняного ОПК (Оборонно-промислового комплексу)	14,6	13,4	15,8
Обрання Президентом України Володимира Зеленського	18,3	12,2	14,9
Українська революція 1917–1921 років	16,2	13,0	11,1
Досягнення української космонавтики	12,1	10,8	12,5
Вітчизняна система освіти	10,8	9,7	11,8
Інше	5,0	4,3	1,2
Важко відповісти	0,8	2,0	2,8

Розподіл відповідей на запитання “З якими почуттями зустріли Ви чергову річницю Незалежності України 24 серпня цього року ” (у %)

	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2023 р.	2024 р.
це викликало в мене передусім гордість як у громадянина	22,3	14,8	17,0	16,0	18,8	27,3	17,4	23,8	27,9	22,5
разом з гордістю я відчував гіркоту невиправданих сподівань	30,5	35,8	33,2	29,8	29,6	29,1	28,2	29,8	28,9	32,1
це була передусім нагода трохи відволіктись від важких буднів	5,5	12,2	10,2	11,9	9,2	12,0	15,6	14,7	12,6	10,5
вважаю цю метушню і балаканину, якими супроводжуються річниці Незалежності, спробами відвернути увагу суспільства від проблем, які переживає держава	21,2	21,6	22,9	26,3	27,0	15,1	19,1	17,8	12,5	15,6
навіть і не згадав, що в цей день мало би бути свято	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	5,0	6,9
цей день для мене не є святом	11,5	11,2	11,3	9,0	8,3	6,8	10,0	10,1	не було у списку	не було у списку
мені це байдуже	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	2,3	2,3
важко відповісти	8,9	4,6	5,4	6,9	7,2	9,6	9,6	3,9	10,8	10,2

У регіональному розрізі (на момент останнього опитування):

	Макрорегіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
це викликало в мене передусім гордість як у громадянина	25,8	20,0	16,9	36,6
разом з гордістю я відчував гіркоту втрат і невиправданих сподівань	35,1	32,9	36,9	13,4
це була передусім нагода трохи відволіктись від важких буднів	8,5	10,2	11,7	12,7
вважаю цю метушню і балаканину, якими супроводжуються річниці Незалежності, спробами відвернути увагу суспільства від проблем, які переживає держава	12,2	17,6	14,5	17,9
навіть і не згадав, що в цей день мало би бути свято	6,3	8,7	4,5	7,5
мені це байдуже	3,0	2,2	1,0	4,5
важко відповісти	9,2	8,3	14,5	7,5

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
це викликало в мене передусім гордість як у громадянина	25,0	24,8	18,5
разом з гордістю я відчував гіркоту втрат і не виправданих сподівань	22,9	35,8	33,2
це була передусім нагода трохи відволіктись від важких буднів	20,8	10,8	4,3
вважаю цю метушню і балаканину, якими супроводжуються річниці Незалежності, спробами відвернути увагу суспільства від проблем, які переживає держава	9,6	13,6	21,3
навіть і не згадав, що в цей день мало би бути свято	7,9	5,5	8,1
мені це байдуже	2,9	1,2	3,3
важко відповісти	10,8	8,3	11,4

Розподіл відповідей на запитання **“Чи підтримуєте Ви ухвалений Верховною Радою в серпні цього року закон, що забороняє на всій території України діяльність Української Православної Церкви (Московського патріархату) та інших церков, керованих державою-агресором”** (у %):

цілком підтримую	43,9	70,1
скоріше підтримую	26,2	
скоріше не підтримую	9,0	15,1
зовсім не підтримую	6,1	
важко відповісти	7,0	
мені це байдуже	7,7	

Довідково. У вересні 2023 р. розподіл відповідей на запитання **“Чи підтримуєте Ви ініціативу законодавчо обмежити на всій території України діяльність Української Православної Церкви (Московського патріархату) та інших церков, керованих державою-агресором”** був таким (у %):

цілком підтримую	45,0	63,1
скоріше підтримую	18,1	
скоріше не підтримую	5,3	17,6
зовсім не підтримую	12,3	
важко відповісти	12,7	
мені це байдуже	6,6	

У регіональному розрізі:

	Макрорегіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
підтримую (цілком підтримую + скоріше підтримую)	80,8	68,1	66,9	62,9
не підтримую (скоріше не підтримую + зовсім не підтримую)	12,1	12,9	18,0	23,0
важко відповісти	3,3	7,8	11,4	2,2
мені це байдуже	3,7	11,3	3,8	11,9

У віковому розрізі:

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
підтримую (цілком підтримую + скоріше підтримую)	68,3	72,4	68,5
не підтримую (скоріше не підтримую + зовсім не підтримую)	10,4	13,8	19,4
важко відповісти	5,8	7,5	7,1
мені це байдуже	15,4	6,3	5,0

Серед прибічників різних конфесій:

	Конфесії					Не вважаю себе прибічником жодної з конфесій
	ПЦУ	УПЦ (МП)	УГКЦ	РКЦ	інша	
підтримую (цілком підтримую + скоріше підтримую)	82,8	6,6	87,1	69,3	47,8	54,2
не підтримую (скоріше не підтримую + зовсім не підтримую)	7,3	84,0	6,5	23,1	17,4	17,5
важко відповісти	7,5	6,7	2,8	7,7	13,0	6,6
мені це байдуже	2,5	2,7	3,7	0,0	21,7	21,7

Довідково. Розподіл відповідей на запитання “Прибічником(-цею) якої релігійної конфесії Ви себе вважаєте” був таким:

- Православної Церкви України 56,0
- Української Православної Церкви (Московського патріархату)..... 6,5
- Української греко-католицької церкви 9,5
- Римсько-католицької церкви..... 1,1
- іншої 2,0
- не вважаю себе прибічником жодної з конфесій 24,8

КОМЕНТАР

Від початку російської агресії у 2014 році частка громадян, які ствердно відповідають на запитання «Чи підтверджуєте Ви прийнятий у 1991 році Акт проголошення незалежності України», стабільно перевищує 90%. У 2023–2024 роках цей показник сягнув максимальних за роки спостережень значень – 97,7% і 97,2% відповідно. Для порівняння: у 2011 році кількість ствердних відповідей на наведене запитання була майже на 20% меншою і становила 78,4%.

Прихильність до ідеї державної незалежності протягом останнього – воєнного – десятиліття є стабільно високою в усіх регіонах України. Винятком є Південь, де громадська думка з цього питання зазнає певних коливань: у 2014 році підтвердили Акт проголошення незалежності України 96,6% мешканців південних областей, у 2015 – уже 78,8%, у 2019 – 97,1%, у 2024 – 88,9%.

Частка респондентів, які вважають, що Україна сьогодні є справді незалежною державою (41,7%), майже дорівнює частці тих, хто так не вважає (39,3%). Думки мешканців різних регіонів України з цього питання помітно відрізняються. Так, на Півдні понад половину респондентів (58,5%) убачають в Україні справді незалежну державу, не вбачають – чверть (26,7%). На Сході ситуація дзеркально протилежна: 26,2% – так і 52,1% – ні.

При цьому певна більшість громадян (ніколи не менше за 70% з 2014 р., 78,7% – у 2024 р.) вважають, що Україна спроможна існувати як справді незалежна держава. Найбільше певності з цього питання мають респонденти на Заході (94,1%). Упевненість мешканців Сходу і Півдня то падає, то зростає, причому не завжди синхронізовано. На момент останнього опитування погодилися з тим, що Україна спроможна існувати як справді незалежна держава, понад 75% респондентів обох регіонів.

Серед здобутків українського народу, які найбільше заслуговують бути предметом національної гордості, з відривом лідирують Збройні сили України та їхні звитяги в російсько-українській війні. На момент останнього опитування 66,6% респондентів обрали зі списку здобутків саме цей пункт, тоді як рік тому – 57,3%, а у 2021 р. – лише 36,4%. Помітно більшу значущість для національної гордості порівняно з попередніми роками нині має боротьба українських правозахисників (П. Григоренка, Л. Лук'яненко, М. Руденка, В. Чорновола та ін.) проти тоталітарного режиму (36% у 2024 р. порівняно з 24,7% у 2023 р.). Також збільшилася частка респондентів, які пишаються діяльністю провідників українського національно-визвольного руху (М. Грушевського, В. Винниченка, С. Петлюри та ін.), – 28,4% у 2024 р. порівняно з 21,9% у 2023 р., і боротьбою УПА (26,6% у 2024 р., що є максимумом за всю історію спостережень). Перемогу у Другій світовій війні нині вважають здобутком українського народу, який заслуговує бути предметом національної гордості, 27,1% респондентів, що помітно більше, ніж торік (21,0%). Це відбулося значною мірою завдяки змінам у громадській думці мешканців Півдня (11,7% у 2023 р., 24,4% у 2024 р.) і Заходу (11,7% у 2023 р., 23,6% у 2024 р.).

Мешканці різних регіонів України по-різному розуміють національну гордість і пишаються різним. Наприклад, у південних областях найбільшу гордість викликають досягнення українських спортсменів (61,5%), і міжнародне визнання України у світі (55,6%). На Заході найбільшим здобутком українського народу і предметом національної гордості є проголошення Незалежності України (69,4%). На Сході і в Центрі у символічному рейтингу здобутків лідирують звитяги ЗСУ (63,8% і 74,1% відповідно). Серед мешканців східних регіонів частка тих, хто пишається боротьбою українських правозахисників радянської доби та діяльністю провідників національно-визвольного руху, коливається на рівні 16%.

Понад 70% респондентів цілком або скоріше підтримують закон, що забороняє на всій території України діяльність Української Православної Церкви (Московського патріархату) та інших церков, керованих державою-

агресором, водночас 15% – не підтримують. При цьому регіональні відмінності з цього питання не настільки виразні, як відмінності серед прибічників різних конфесій. Найбільша частка прихильників згаданого рішення – серед прибічників Української греко-католицької церкви (87,1%) і Православної церкви України (82,8%), найменша – серед вірян Української православної церкви Московського патріархату. Серед прибічників інших конфесій або тих, хто не належить до жодної конфесії, кожен п'ятий є байдужим щодо цього питання.

2. ПИТАННЯ ВІЙНИ І МИРУ, НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Розподіл відповідей на запитання *“Хто, на Вашу думку, найбільше винен у тому, що відбулося повномасштабне вторгнення російських військ в Україну?”*, у %

	Лютий 2023 р.	Вересень 2023 р.	Вересень 2024 р.
українська влада на чолі із Зеленським	1,5	2,9	2,6
українські державні діячі за всі роки незалежності	не було у списку	7,1	5,7
російська влада на чолі з Путіним	72,0	59,8	54,1
США, Європейський Союз, НАТО	3,1	1,8	3,2
усі перелічені вище	13,7	20,3	24,1
ніхто не винен, так фатально склалися обставини	1,4	1,3	0,7
інша думка	1,9	3,1	3,8
важко відповісти	6,4	3,7	5,8

Довідково. У 2022 р. розподіл відповідей на запитання *“Хто, на Ваш погляд, найбільше винен у тому, що сьогодні виникла загроза повномасштабного вторгнення російських військ в Україну?”* був таким (у %):

- українська влада на чолі із Зеленським 3,8
- російська влада на чолі з Путіним 46,4
- США, Європейський Союз, НАТО.....8,1
- усі перелічені вище 24,4
- ніхто не винен, бо такої загрози немає 4,7
- інша думка 1,5
- важко відповісти.....11,0

У регіональному розрізі (на момент останнього опитування):

	Західний регіон	Центральний регіон	Східний регіон	Південний регіон
українська влада на чолі із Зеленським	2,6	2,4	2,8	3,0
українські державні діячі за всі роки незалежності	7,4	4,8	6,6	3,7
російська влада на чолі з Путіним	61,3	48,7	55,9	54,1
США, Європейський Союз, НАТО	0,4	3,9	4,8	3,0
усі перелічені вище	19,2	27,2	24,5	23,0
ніхто не винен, так фатально склалися обставини	0,7	0,9	0,7	0,0
інша думка	0,7	8,0	1,4	0,7
важко відповісти	7,7	4,1	3,4	12,6

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	18-19 років	30-55 років	56 років і старше
українська влада на чолі із Зеленським	2,9	2,0	3,1
українські державні діячі за всі роки незалежності	7,1	6,3	4,3
російська влада на чолі з Путіним	65,4	52,3	49,6
США, Європейський Союз, НАТО	0,4	2,8	5,2
усі перелічені вище	14,2	25,2	28,6
ніхто не винен, так фатально склалися обставини	1,3	0,2	0,9
інша думка	5,0	4,5	2,4
важко відповісти	3,8	6,7	5,9

Розподіл відповідей на запитання *“Якби війну можна було завершити просто зараз, яка з перелічених нижче умов укладення миру була б для Вас прийнятною”* (у %):

	Вересень 2023 р.	Вересень 2024 р.
повна і безумовна капітуляція країни-агресора, виплата нею компенсацій та репарацій за завдану шкоду в повному обсязі	42,0	31,9
повернення до державних кордонів 1991 року, включно з Донбасом і Кримом	25,1	27,3
припинення вогню та відведення військ обох сторін від лінії зіткнення	10,9	14,6
повернення під український контроль територій, окупованих після 24 лютого 2022 року	9,2	11,5
перетворення нинішньої лінії зіткнення на державний кордон з країною-агресором, якщо це відкриє шлях для вступу України до НАТО і ЄС	2,9	4,8
інше	0,5	1,0
важко відповісти	9,4	8,8

У регіональному розрізі (на момент останнього опитування):

	Макрорегіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
повна і безумовна капітуляція країни-агресора, виплата нею компенсацій та репарацій за завдану шкоду в повному обсязі	37,3	35,9	25,9	20,7
повернення до державних кордонів 1991 року, включно з Донбасом і Кримом	19,6	25,0	39,3	25,2
припинення вогню та відведення військ обох сторін від лінії зіткнення	7,4	16,5	14,5	23,0
повернення під український контроль територій, окупованих після 24 лютого 2022 року	17,0	10,0	7,2	14,8
перетворення нинішньої лінії зіткнення на державний кордон з країною-агресором, якщо це відкриє шлях для вступу України до НАТО і ЄС	7,0	5,9	2,4	2,2
інше	0,7	1,5	0,3	1,5
важко відповісти	11,1	5,2	10,3	12,6

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і старше
повна і безумовна капітуляція країни-агресора, виплата нею компенсацій та репарацій за завдану шкоду в повному обсязі	31,7	32,5	31,4
повернення до державних кордонів 1991 року, включно з Донбасом і Кримом	29,6	26,2	27,4
припинення вогню та відведення військ обох сторін від лінії зіткнення	12,9	13,0	17,5
повернення під український контроль територій, окупованих після 24 лютого 2022 року	11,7	12,2	10,6
перетворення нинішньої лінії зіткнення на державний кордон з країною-агресором, якщо це відкриє шлях для вступу України до НАТО і ЄС	2,9	5,5	5,2
інше	1,3	0,8	1,2
важко відповісти	10,0	9,9	6,6

Розподіл відповідей на запитання **“Яку з наведених нижче думок щодо військової операції Збройних Сил України в Курській області Російської Федерації Ви поділяєте найбільшою мірою”** (у %):

- це переломний момент у війні, який зміцнив позиції України **30,9**
- ця операція нічого не змінила в ході війни **23,9**
- ця операція ослабила позиції України **12,4**
- важко відповісти **32,3**
- мені це байдуже **0,6**

У регіональному розрізі:

	Макрорегіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
це переломний момент у війні, який зміцнив позиції України	36,2	32,6	23,1	31,1
ця операція нічого не змінила в ході війни	19,6	24,8	24,5	28,1
ця операція ослабила позиції України	7,4	13,0	10,7	23,7
важко відповісти	36,5	29,3	41,0	14,8
мені це байдуже	0,4	0,2	0,7	2,2

У віковому розрізі:

	18–29 років	30–55 років	56 років і старше
це переломний момент у війні, який зміцнив позиції України	35,8	29,4	29,8
ця операція нічого не змінила в ході війни	22,1	27,0	21,3
ця операція ослабила позиції України	9,6	14,4	11,6
важко відповісти	31,3	29,2	36,4
мені це байдуже	1,3	0,0	0,9

КОМЕНТАР

Нині лише 54,1% респондентів винуватять російську владу на чолі з Путіним у початку повномасштабного вторгнення російських військ в Україну. У лютому 2023 р. таких було 72%. Чинну українську владу винуватять 2,6%, українських державних діячів усіх років незалежності – 5,7%, США, ЄС і НАТО – 3,2%. Натомість майже чверть (24,1%) опитаних вважають, що у початку повномасштабної війни в Україні винні всі перелічені в запитанні політичні актори, що істотно більше, ніж у лютому 2023 р. (13,7%). Разючих регіональних відмінностей з цього питання не фіксується за винятком того, що серед мешканців центральних областей частка тих, хто вважає головним винуватцем у розв'язаній війні російську владу, є меншою за половину – 48,7%.

Українці поступово знижують очікування щодо можливого завершення війни. Так, частка тих, для кого прийнятною умовою укладання миру була б лише повна і безумовна капітуляція країни-агресора, виплата нею компенсацій та репарацій за завдану шкоду в повному обсязі, знизилася із 42% у 2023 р. до 32% у 2024 р. Натомість рівномірно зросла частка прихильників інших, більш компромісних, варіантів миру: повернення до державних кордонів 1991 року, включно з Донбасом і Кримом (з 25,1% у 2023 р. до 27,3% у 2024 р.); припинення вогню та відведення військ обох сторін від лінії зіткнення (з 10,9% до 14,6%); повернення під український контроль територій, окупованих після 24 лютого 2022 року (з 9,2% до 11,5%); перетворення нинішньої лінії зіткнення на державний кордон з країною-агресором, якщо це відкриє шлях для вступу України до НАТО і ЄС (з 2,9% до 4,8%). Найменша частка прибічників максималістського бачення майбутнього миру – серед мешканців Сходу (25,9%) і Півдня (20,7%). Повернення до державних кордонів 1991 року, включно з Донбасом і Кримом, як прийнятну умову миру підтримують 39,3% мешканців Сходу і лише 19,6% мешканців Заходу.

Менше ніж третина респондентів (30,9%) сприйняли військову операцію

Збройних сил України в Курській області РФ як переломний момент у війні, який зміцнив позиції України. Близько чверті (23,9%) вважають, що ця операція нічого не змінила в ході війни. Кожен восьмий (12,4%) побоюється, що ця операція ослабила позиції України. Ще 32,3% не мають чіткої думки щодо цього. Громадська думка з цього питання має помітні регіональні відмінності. Так, серед мешканців східних областей частка респондентів, які вбачають у військовій операції ЗСУ в Курській області переломний момент у війні, у півтора раза менша, ніж серед мешканців Заходу (23,1% проти 36,2% відповідно). Респонденти на Півдні утричі частіше, ніж на Заході, оцінювали курську операцію ЗСУ як таку, що послабила позиції України у цій війні (23,7% проти 7,4% відповідно). Кожен четвертий мешканець Сходу (41%) поки що не визначився з оцінками того, чим є або може стати наступ ЗСУ в Курській області РФ.

3. СТАВЛЕННЯ ДО ПРОБЛЕМ МЕНТАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я ТА ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПРОСВІТИ

Розподіл відповідей на запитання *“Чи згодні Ви з наведеними нижче судженнями щодо ментального здоров'я”* (у %):

- *Відколи розпочалося повномасштабне російське вторгнення, ментальне здоров'я моїх близьких і знайомих значно погіршилося*

цілком згоден	37,8	81,0
скоріше згоден	43,2	
скоріше не згоден	8,1	10,7
зовсім не згоден	2,6	
важко відповісти	8,3	

У регіональному розрізі:

	Макрорегіони			
	Західний	Централь- ний	Східний	Південний
згоден (цілком згоден + скоріше згоден)	84,9	79,8	75,2	89,6
не згоден (скоріше не згоден + зовсім не згоден)	9,5	11,3	12,8	6,7
важко відповісти	5,5	8,9	12,1	3,7

У віковому розрізі:

	18–29 років	30–55 років	56 років і старше
згоден (цілком згоден + скоріше згоден)	83,8	82,9	77,1
не згоден (скоріше не згоден + зовсім не згоден)	10,0	10,5	11,3
важко відповісти	6,3	6,5	11,6

- *За час повномасштабного російського вторгнення ми вже навчилися не втрачати голову, стримувати свої емоції*

цілком згоден	15,8	59,8
скоріше згоден	44,0	
скоріше не згоден	20,3	29,9
зовсім не згоден	9,6	
важко відповісти	10,3	

У регіональному розрізі:

	Макрорегіони			
	Західний	Централь- ний	Східний	Південний
згоден (цілком згоден + скоріше згоден)	63,1	51,0	61,0	80,0
не згоден (скоріше не згоден + зовсім не згоден)	29,6	36,8	27,2	13,4
важко відповісти	7,4	12,2	11,7	6,7

У віковому розрізі:

	18–29 років	30–55 років	56 років і старше
згоден (цілком згоден + скоріше згоден)	67,4	57,6	57,9
не згоден (скоріше не згоден + зовсім не згоден)	26,4	32,4	29,0
важко відповісти	6,3	9,9	13,0

• *Під час війни не варто думати про ментальне здоров'я, є важливіші справи*

цілком згоден	7,5	25,1
скоріше згоден	17,6	
скоріше не згоден	34,0	63,7
зовсім не згоден	29,7	
важко відповісти	11,2	

У регіональному розрізі:

	Макрорегіони			
	Західний	Централь- ний	Східний	Південний
згоден (цілком згоден + скоріше згоден)	27,7	23,1	20,7	37,0
не згоден (скоріше не згоден + зовсім не згоден)	68,3	62,6	62,1	61,4
важко відповісти	4,1	14,3	17,2	1,5

У віковому розрізі:

	18–29 років	30–55 років	56 років і старше
згоден (цілком згоден + скоріше згоден)	20,8	24,9	27,9
не згоден (скоріше не згоден + зовсім не згоден)	72,0	64,9	57,4
важко відповісти	7,1	10,1	14,7

• *Багато горя було в українській історії, і люди справлялися з ним самотійно, без психологічної допомоги*

цілком згоден	14,9	48,0
скоріше згоден	33,1	
скоріше не згоден	20,9	33,1
зовсім не згоден	12,2	
важко відповісти	18,9	

У регіональному розрізі:

	Макрорегіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
згоден (цілком згоден + скоріше згоден)	54,7	37,9	51,9	60,8
не згоден (скоріше не згоден + зовсім не згоден)	33,2	37,3	26,0	34,0
важко відповісти	12,2	24,8	22,1	5,2

У віковому розрізі:

	18–29 років	30–55 років	56 років і старше
згоден (цілком згоден + скоріше згоден)	36,2	48,6	54,0
не згоден (скоріше не згоден + зовсім не згоден)	41,6	32,7	28,6
важко відповісти	22,1	18,7	17,3

• *Усім військовим, які брали участь у бойових діях, потрібна спеціалізована психологічна допомога*

цілком згоден	51,7	86,3
скоріше згоден	34,6	
скоріше не згоден	5,6	6,3
зовсім не згоден	0,7	
важко відповісти	7,5	

У регіональному розрізі:

	Макрорегіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
згоден (цілком згоден + скоріше згоден)	82,6	89,1	80,2	97,1
не згоден (скоріше не згоден + зовсім не згоден)	8,1	3,8	10,7	1,4
важко відповісти	9,3	7,2	9,0	1,5

У віковому розрізі:

	18–29 років	30–55 років	56 років і старше
згоден (цілком згоден + скоріше згоден)	86,2	87,8	84,6
не згоден (скоріше не згоден + зовсім не згоден)	4,2	6,5	7,1
важко відповісти	9,6	5,7	8,3

- *За час війни в українців зростає потреба у психологічних знаннях*

цілком згоден	33,7	80,3
скоріше згоден	46,6	
скоріше не згоден	5,1	6,9
зовсім не згоден	1,8	
важко відповісти	12,8	

У регіональному розрізі:

	Макрорегіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
згоден (цілком згоден + скоріше згоден)	80,0	80,4	73,3	94,8
не згоден (скоріше не згоден + зовсім не згоден)	5,6	8,5	7,6	2,9
важко відповісти	14,4	11,1	19,0	2,2

У віковому розрізі:

	18–29 років	30–55 років	56 років і старше
згоден (цілком згоден + скоріше згоден)	86,6	80,9	75,8
не згоден (скоріше не згоден + зовсім не згоден)	3,4	8,1	7,5
важко відповісти	10,0	11,0	16,6

- *Головний показник професійності психолога – його популярність серед клієнтів*

цілком згоден	15,0	42,2
скоріше згоден	27,2	
скоріше не згоден	22,7	37,8
зовсім не згоден	15,1	
важко відповісти	20,0	

У регіональному розрізі:

	Макрорегіони			
	Західний	Централь- ний	Східний	Південний
згоден (цілком згоден + скоріше згоден)	49,5	38,5	37,2	51,1
не згоден (скоріше не згоден + зовсім не згоден)	30,6	40,2	38,5	42,2
важко відповісти	19,9	21,3	24,3	6,7

У віковому розрізі:

	18–29 років	30–55 років	56 років і старше
згоден (цілком згоден + скоріше згоден)	47,5	42,6	38,7
не згоден (скоріше не згоден + зовсім не згоден)	35,8	40,6	35,6
важко відповісти	16,7	16,8	25,7

• *Психологічну просвіту, що вчить дітей і дорослих піклуватися про власне ментальне здоров'я, необхідно включати до освітніх програм*

цілком згоден	35,0	76,2
скоріше згоден	41,2	
скоріше не згоден	5,9	8,4
зовсім не згоден	2,5	
важко відповісти	15,3	

У регіональному розрізі:

	Макрорегіони			
	Західний	Централь- ний	Східний	Південний
згоден (цілком згоден + скоріше згоден)	84,4	77,8	59,2	91,1
не згоден (скоріше не згоден + зовсім не згоден)	5,2	8,9	13,5	2,2
важко відповісти	10,4	13,3	27,3	6,7

У віковому розрізі:

	18–29 років	30–55 років	56 років і старше
згоден (цілком згоден + скоріше згоден)	78,7	78,9	71,8
не згоден (скоріше не згоден + зовсім не згоден)	5,9	9,1	9,0
важко відповісти	15,4	12,0	19,2

КОМЕНТАР

Суспільство стурбоване тим, як війна впливає на людське ментальне здоров'я. Передусім ця стурбованість стосується психологічного стану військовослужбовців. Понад половину респондентів (51,7%) цілком згодні, і ще майже 35% скоріше згодні з тим, що всім військовим, які брали участь у бойових діях, потрібна спеціалізована психологічна допомога. Особливо виразною ця думка, яка може перетворитися на упередженість, є на Півдні, де цілком або скоріше погоджуються з цим твердженням понад 97% опитаних.

Понад 80% респондентів цілком або скоріше згодні з тим, що від початку повномасштабного російського вторгнення ментальне здоров'я їхніх близьких і знайомих значно погіршилося. І лише кожен десятий (10,7%) не бачить ознак такого погіршення у своєму оточенні. Для мешканців південних областей ситуація з ментальним здоров'ям оточення виглядає гірше (вбачають значне погіршення майже 90%), на Сході – дещо краще (75,2%), ніж у середньому по вибірці.

Менше з тим, чверть опитаних (25,1%) вважають, що під час війни не варто перейматися ментальним здоров'ям – є важливіші справи. Майже 64% із цим не згодні. Щодо цього питання значно виразнішими за регіональні є міжпоколінні відмінності. Серед респондентів віком 18-29 років частка тих, хто не погоджується з необхідністю відкласти турботу про ментальне здоров'я заради більш важливих у воєнний час справ, сягає 72%, тоді як серед старших громадян (віком 56 років і більше) так вважають трохи більше за половину (57,4%).

Довідкове видання

Микола Миколайович Слюсаревський
Світлана Леонідівна Чуніхіна
Людмила Петрівна Черниш

ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНА СИТУАЦІЯ В УКРАЇНІ

Інформаційний бюлетень (вересень 2024 р.)

Літературне редагування *Т. А. Кузьменко*

Адреса Інституту: 04070, м. Київ, вул. Андріївська, 15

Е-mail: info@ispp.org.ua

Сайт: <https://ispp.org.ua>

Підписано до друку 29.11.2024 р.
Гарнітура Times New Roman, Авт. арк. 1,5.
Електронне видання

Поліграфічно-видавничий центр ТОВ «Імекс-ЛТД»
Свідоцтво про реєстрацію серія ДК № 195 від 21.09.2000 р.
25006, м. Кропивницький, вул. Декабристів, 29.
Тел./факс (0522) 22-79-30, 32-17-05
Е-mail: marketing@imex.net
